



כשם שהאדם הבריא הוא חפץ חיים, ואינו מחפש על זה טעמים והוכחות, אבל התולה במחלת הנפש, שהוא קרוב לאבד את עצמו לדעת, הוא מוטל בספקות על תכלית החיים, כן בעל נפש בריאה הוא אוהב את התורה ומחקריה מלב ונפש, ודבר אחד מן התורה, אפילו מדקדוקי סופרים, יקר לו מכל הון, ורק כשנחלה היסוד הנפשי יגיע לומר שמועה זו נאה וזו אינה נאה (איוו העניו י.)

רבי עקיבא שפסק על דברי תורה, או לו לפסוק שפסק על דברים דטלים. יפשה שהיא את רבי עקיבא לתרעה וכן אראת שמע תהי, ותי סוקים את דקרו בספרות של כנול, ויהי מקפל עלי טול מלכות שמים. אפרו לו פלמדידו רביעי, עד כאן אמר להם: כל ימי ימינו מסעיר על פסוק זה 'בכל נפש' - אפילו טול את נשמתך, אפרתי: קמי יבא לדין הארץ, ונקשו שקבא לדי לא אקנישתי: תנה פארדי בארתי עד צדקה ושמע בארתי. וקמה פת קול הארתי: אפרו רבי עקיבא שצאה ושמעתי: וזו תורה וזו חכמה: פקמינו רבך וזו חכמה וזו תורה: אפרו להם: 'תלגם בנתי'. צמה פת קול הארתי: אפרו רבי עקיבא שפסק שמוען לתמי השולם שקבא.

שם רבנו: יפעם אמת ננה מלכות הרשעה שלא ינסקו יראל בתורה, בא פסוק 'ויהי וקפאו לרבי עקיבא שנתה מקהיל קהלות נביים ונשק בתורה. אפר לה: עקיבא אי אקוה מקורא פפי מלכותו אפר לו: אפסול לך קשל, למה נקרי דופה - לשליל שניה טבלן על צב תורה. וקאה דגים שקרו מתקצים מקום לקטום, אפר להם: מפני מה אקם בתרמיס אפרו לו: מפני רשות שפכאיז עלי בני אדם. אפר להם: רבנאקם שפעלו לנפש, תודו ארי ואקם קטם שקרו אבותי עם אבותיכם אפרו לו: אמה הוא שאמרתי עליך פקח סתמי: לא פקח אקוה, אלא טפס אקוה ופה במקום חרש אקוה מתקרא, כמקום סתמי על אמת פקח וקמת: אי אקוה, עקדי שאקו ישיבים ונשקם בתורה, שקמת בה ימי הוא מיר וקדי וקדי - קדי אקו הולכים ומקבלים פקח - על אמת פקח וקמת. אפרו: לא קו יקם מעשים עד שפסוהו לרבי עקיבא ונשקו כתי הקאורים, וקפסו לפסוק 'ויהי ונפשו אפלו'. אפר לו: פסוקי מי הנביא קפאו אפר לה: אפרו

אמר ליה ר טרפון עקיבא כל הפורש ממך כפורש מן החיים (קדוין יו)

(קדוין יו)

כד עלה על דעתו של הקדוש ברוך הוא בתחילה הלך לו אצל בני עשו אמר להם מקבלים אתם את התורה אמרו לפניו רבנו של עולם מה כתיב בה אמר [להם] לא תרצח אמרו לו וכל עצמם של אותם והאנשים לא הנטיחם אביהם אלא על הרוב שנאמר על חרבך נחיה (בראשית כ"ז מ) אין אנו יכולים לקבל את התורה אח"כ הלך אצל בני עמון [ומואב] אמר להם מקבלים אתם את התורה אמרו לפניו רבנו של עולם מה כתיב בה אמר להם לא תנאף אמרו לו וכל עצמם של אותם והאנשים אינם באים אלא מניאוף הוא [היא] דכתיב ותהרין שתי בנות לוט מאביהן (שם י"ט ל"ו) אין אנו יכולים לקבל את התורה אחר כך הלך לו אצל בני ישמעאל אמר להם מקבלים אתם את התורה אמרו לפניו רבנו של עולם מה כתיב בה אמר להם לא תגורב אמרו לו כל עצמם של אותם והאנשים אינם חיים אלא מן הגניבה ומן הגזל היא היא דכתיב ויהי פרא אדם וידו בכל יד כל בו (שם ט"ו י"ב) אין אנו יכולים לקבל את התורה ואח"כ בא לו אצל ישראל אמרו לו נעשה ונשמע הוא הוא דכתיב [ו] ושמעו בא ורחם ושעיר למנו הופיע מהר'אחור ואחיה מרבבות קדש] מימינו אש את למנו (דברים ל"ב ב) אמרו ישראל לפני הקב"ה רבנו של עולם ברח ודוד ודמה לך לצבי או לעופר האילים על הרי בשמים (שה"ש ח' י"ד) ברח דודי עירוק מן ריחא בישא (איות) [ואות] לך לריחא טובא על הרי בשמים עלי עשור עלינו לקבל את המצות (עשרות) [ועשרת] הדברות עלי נבל עלינו להתנבל עליה בימי השמד ר' שמעון בן לוי אמר בשמחה (ורבינא אמרי) [ורבינא אמרי] שלא (באגריס) [באגריס] וכיון שראו הקדוש ברוך הוא דעתם של ישראל שמבקשים לקבל את התורה באהבה ורחיבה באימה ויראה בדת וזע פתח ואמר אנכי ה' אלהי:

(דס' יערא רב'ט)

וזה אמרם גם כן בפ"ק דעבודה זרה (ג' ע"ב) אמר רב יהודה אמר שמואל סאי דנתיב ונתעשה אדם כדני הים למה נמשלו בני אדם לדני הים אלא מה דניס פני הים כיון ששולים ליבשה מיד מתיים אף בני אדם כיון שפורשים מן התורה וכן המצות מית'מתיים עד כאן. פירוש התורה נקראת מים בכל מקום שנאמר [ישעיה' ל"ה] הוי כל צמא לכו למים, והמין נמור יש לתורה אל המים כמו שנתבאר זה למעלה, ולכן האדם נחשב למידי כמו הדג שאי אפשר להיות לרג בלא מים וכך אי אפשר אל הנשמה בלא תורה שנמשלה למים כמו שהתבאר למעלה. כי התורה מלמעלה וכך הנשמה מלמעלה לכך זה מחזיק זה כי שניהם ענין אחד, ודבר זה הוא מבורא:

(ג' ע"ב)

ישנם צדיקים שמקבלים שפע מהעין הזאת ואלו הם המיחילים לחסדו, המיחילים רק לה', והיינו אלו המקוים בו זוכים לשפע של ארץ אנפין, עין ה' אל יראוי למיחילים לחסדו. רבי עקיבא בן יוסף זכה להיות בין אלו הצדיקים שהתקשרו לבחינה של עינא שקיחא כמו יוסף הצדיק. הסתכלות העולם של יוסף היתה מיוחדת במינה⁶⁰, בכל מצב ובכל מאורע היה רואה רק הטוב, חסד ה' כל היום, ועליו אמר יעקב, בן פורת יוסף בן פורת עלי עיני. גם אצלו יש רק עין אחת כמו בא"א - הנהגת היהודי. אולם בז"א, הנהגת המשפט, הנהגת שכר ועונש, ישנם שתי עיניים⁶¹, עיני ה' המה משוטטים. מה שאין כן בא"א הגבורה עצמה חוזרת להיות חסד⁶², שני עיניים חוזרים להיות אחד. גם אצל רבי עקיבא, אין שתי ראיות, ראייה אחת יש, והוא שחיוב לבדך על הדעה כשם שמבודך על הטובה⁶³, כי הכל לטובה⁶⁴. בשעה שכולם בוכים רבי עקיבא מצחק (איוו ה' ע"ג ע"ד א"א)

קטן מכל התוכן האידיאלי, והתורה כוללת הכל. "שהיא" - שייכות זו - "מתגלית לפי דממות ערכו של אדם, שהיא מהוה את תוכן חייו וקובעת את מבנהו מפני וקיומו".

"וזהו האחריות המושלת על כולנו, ועל כל אחד ואחד שנמצא כאן. אדם הודע שיש לו אחריות על בניין האומה, הצלחה ורוממותה משפלתה - רואה עצמו מגויים לצבא ד'! מסידות-ג'ש' זו סקנה ערך שונה לגמרי ללימודה ועיסוקה של תורה. במובן הלימודי אין כאן תורה אחרת מזה הנלמדת טרם הגיע האדם למדרגה זו, אולם יש 'אין תורה אחרת מצד היחס המתגלה, מצד מגפת הלימוד וערכו. לא עוד העמדת האיני' במרכה, בחשבונית קטנוניים אישיים. של 'חדאי נפשאי, לך קראי, לך תנאי', כייאם התבטלות והתכללות במטרה הגדולה, בשאיפת קידוש השם, היוצאת אל הפועל בהתמסרות מוחלטת לעיסוקה של תורה, להתגלות בה ומתוך כך להשפעתה במרחבי חיי האומה. מי שאינו חי ברמה זאת - כאילו לא נכנס עדיין לשיבתו

מסירות-נפש זו נותנת לכל החיים ערך שונה, עליו ואיכותו. חיים בלא מסירות-נפש הם חיים של הגר, של בדיעבב, ואילו חיים שיש בהם אידיאל גדול שכדאי למסור ולבטלם עבורו הופכים להיות חיים 'לכתחיליים', בחיירים והופשיים. מתגלה כי 'אשרינו מה טוב חלקנו-ומה נעים גורלנו', נפקחת העיניים ומתגלה אופק חדש, נופלות האטימות שבלב, הקטנות הניצוניות, ודברי התורה עצמם מתקבלים ופוגנים בצורה אחרת, מאירה ומחיה יותר. אין כאן, אפוא, תוספת לשתי הקומות הראשונות בלבד, אלא קומה שלישית: המתייחדות במעלתה העליונה.

עקיבא וזה קיים מיתרון קומי מנוגד-הפוסק הישע. הנהגת ענה הקרית שמע, שרי קרית קרית שמע ונחך אמר ליה מבא אי חרש את אי מביע כיוסרין את. אפר ליה חופה רוחיה דההוא נברא, לא חרש אנו ולא מבעט כיוסרין אנו. אלא כל ימי קרית שמע זה הייתי מצלעך ואלא יומי יבוא שששתן לודי, יוארבת את ווארבי אומי בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך. וזהו חסדך בכל לבבך, וזהו חסדך בכל מבעטך, וכל נפש לא זכה בדין לי וזכך דמבא בכל נפש הידיעה וכן קרית שמע ולא אפלטא דעתו. לפום כן אנו קרי ונחך לא הספיק לומר ער שפדחה נשמה

נמצאנו למדים שכל חייו רבי עקיבא ציפה למעמד הנורא הזה, לגרום יחוד למעלה על ידי מיתתו. נשמתו יצתה באחד, מסר את נפשו עבור האחד, בכל הזמנים ה' אחד, תמיד הוא אחד, אפילו בשעה שנוטל נשמתו. בתורתו של רבי עקיבא, אין צער ואין יגון, הכל בא מהאחד, ה' יתברך שמו. בגמרא מובא עוד מעשה:

"שוב מעשה ברבי אליעזר שירד לפני התיבה ואמר עשרים וארבע ברכות ולא נענה. ירד רבי עקיבא אחריו, ואמר: אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה, אבינו מלכנו למענך רחם עלינו, וירדו נשמים".

מסירות-נפש אינה רק התמסרות למיתה בפועל, בהקרבה של רגע אחד בלבד. אלא היא דרך חיים, בניין נפשי שלם של תרבות ורוח, מדרגת חיים מיוחדת בה מתרומם האדם ומתמסר באופן מוחלט לאידיאל הגדול של קידוש שם שמים, עד שכל חיי העולם-הזה אינם חשובים בעיניו והוא מוכן להקרינם עבור המטרה הנשגבה, בהקרבת כל החיים והעלאתם, כקביעות ובתמידות, בדביקות אלוהית. - "תכונת מסירות נפש וזו הקדושה העליונה, המגלה שכל נשיות החיים וגילוייהם הברים טפלים הם, והדבר היסודי המהותי של החיים איננו כי אם אור ד' לבדו, שהכל בשל לו".

וכך מבאר המעבר יבן את הבטות המלאך לרבי יוסף קארו שיזכה למות על קידוש השם: "וכל אדם, הגם שמת על מנתו, יכול לקיים בעצמו כך, למות על יחוד קוב"ה ושכינתה... וכן הוגד למזרחי" קארו הרבה פעמים: את עתיד לאתקרא על קדושת שמי... שגורו לו כונת מיתו, גם שנפטר בשם טוב על מנתו, יעלו חסיד ככבוד". ערכו של ה'בכח', של הכוונה רוחנית-הנפשית, על-ידי התנהגו כל חייו, מחשבותיו ומפעלותיו, גדול וחשוב יותר מהמיתה על קידוש השם שיבצע, ועליכן נחשב לו הדבר כאילו מת על קידוש השם.

וכן מבאר רבינו במקום אחר: "מסירות הנפש לדברים עליונים וקדושים הלא היא מדה השייכות הפנימית והמהותית המוחלטת אליהם" - לא כשייכות של תחביב, ולא כשייכות שנוצרת להנעים לאדם את חייו, אלא שייכות של התעלות כל האדם אל התורה והידבקות מוחלטת בה ובכל ארחותיה שהיא עלאות מכל חייו, כי בקרבו יש רק ניצוץ אחד